

עה.

ד. מי אמר רבי גחלים אש נינהו ורמינהו וכו' העיר הצל"ח, שלשון הגמרא קשה קצת, שהרי בברייתא של מכוה לא נזכר שמו של רבי, וא"כ אם קושיית הגמרא שלא מסתבר לעשות מזה מחלוקת, היה לגמרא להקשות 'למימרא דגחלים אש נינהו', ולא להזכיר את שמו של רבי, כיון שאין הקושיא מחמת סתירה בשיטת רבי, עיין שם מה שכתב בזה.

ה. וכל שכן אש עצמה ונקיף לה חבילי זמורות ונקלה כתב השפת אמת, שמלשון הגמרא משמע שהקושיא היא רק מפני הדרשה, ולכאורה קשה גם בלא הדרשה, מדוע לא נקיף בחבילי זמורות, כיון שכתוב 'אש'. וביאר, שיתכן שכיון שכתוב 'באש תשרף' ולא 'באש תמות', משמע שאינה מתה על ידי האש ממש אלא על ידי דבר אחר הבא מהאש. ולכך, אם גחלת אינה אש ממש, היינו סבורים ש'תשרף' בא למעט אש ממש, ולומר שרק ע"י גחלת מתה. אבל עכשיו שמאש אין אנו יודעים גחלת, ו'תשרף' בא לרבות גחלת, יש לומר שכל שכן על ידי אש ממש.

ו. קמ"ל

פירש רש"י, שהשמיענו הגזירה שוה, שגם שריפת גוף ונשמה קיימת שריפה היא, וכיון שכן הועילה סברת רב נחמן למעט זמורות ורותחין. והקשה המהרש"ל, הלא לעיל משמע שהגזירה שוה לבדה ממעטת זמורות, שהקשתה הגמרא כל שכן אש עצמה, ותירצה שיש גזירה שוה, ולפי רש"י מה תירצו. ולכן כתב המהרש"ל, שסברת רב נחמן לא באה אלא למעט רותחין, אבל זמורות התמעטו מג"ש. וע"ע במהרש"א ושפת אמת מה שכתבו בדעת רש"י.

ז. קמ"ל

כתב המנחת חינוך (מצוה רסא), שכיון שמרבים כל מיני שריפות, רק שעושים בפתילה מחמת סברת רב נחמן, א"כ אפשר שבמקום שאין פתילה, המצוה מתקיימת גם בחבילי זמורות, ואף אפשר שאין מענים את דינו להמתין עד שיהיה לו פתילה. ורק אם אין כלל תולדות אור, אז ממתינים לתולדות האור כדי לקיים מצות שריפה.

ולכאור' זהו דוקא לפי רש"י בד"ה קמ"ל, אבל לדברי המהרש"ל המובאים לעיל, לכאורה אין מקיימים מצות שריפה ע"י זמורות, שהרי נתמעטו מגזירה שוה.

א. ואם אסכלא מנוקבת מותר

פירש רש"י, שיש חלל גדול בין בריח לבריה, ונותן השפוד לרוחבו, וכל הטלה נצלה באויר שבין ב' הבריחים, שאין בשרו נוגע בברזל. אולם לשון הרמב"ם (קרבן פסח פ"ח ה"ט) 'אם היה כלי מנוקב כדי שתשלוט בו האור צולין עליו'. וכתב הכסף משנה, שמשמע דעת הרמב"ם שאפילו אם נוגע בברזל מותר, וביאר בטעם הדבר משום שהאור שולט בו, וממילא לא חשיב נצלה מכח הברזל אלא מכח האש.

עוד צידד שגם הרמב"ם סובר שמדובר באינו נוגע בכלי, אלא שנקט את לשון הגמרא.

ב. תנור שהסיקו בקליפי ערלה

כתב הר"ן (לעיל ה' בדפיו) שבדוקא נקט איסורי הנאה לפי שדינים בשריפה, ולכך אפרם מותר, ולכך כתוב בסוף הברייתא בישלה ע"ג גחלים מותר, לפי שהגחלים הרי הם כאפרם. אבל בשאר איסורין הפת אסורה אף ע"ג גחלים, לפי שלא גרע גחלים מאפרן שאסור.

ג. תנור שהסיקו בקליפי ערלה וכו' לדברי האוסר מהו

בביאור ספק הגמרא כתב בחידושי רבי אריה לייב (ח"א סי' ט"ו), על פי מה שכתב המאירי, שהצד שמותר הוא משום שאף שהחום הוא חום של איסור, מכל מקום זה וזה גורם מותר. והצד לאסור הוא משום שמבואר בראשונים שלדעת הסוברים יש שבח עצים בפת, אף אם זה וזה גורם מותר, מכל מקום שבח עצים הוא יותר מגורם, והרי זה כאילו הוא בעין. ועל כן נסתפקה הגמרא באש הבאה מחמת קליפי ערלה, האם זה חשוב כאילו העצים בעין, או שאין החום כעצים בעין, ואינו אלא גורם, ותלוי בדין זה וזה גורם.

אולם הביא שהבית יוסף כתב בדעת הרמב"ם, שאפילו אם ב' הגורמים באים מחמת קליפי ערלה (שהיה תנור חדש) מ"מ צידדה הגמרא להתיר. וביאר שסבר הרמב"ם שהשאלה היא, שמא הנאת החום אינה חשובה הנאה מהעצים, אלא מהאש עצמו, וממילא חשיב שנעשה מצותו והפת מותרת. ועל פי זה ביאר הדמיון לצלי אש של פסח, שהשאלה היא האם החום חשוב כאש ממש, ויהא דינו כעצים ואסור, או שמא אין החום אלא תולדה של האש, ואינו חשוב כעצים ממש, עיין שם באריכות.